

Energiföretagens remissvar rörande EU:s klimatmål till 2040

Energiföretagen Sverige samlar och ger röst åt omkring 400 företag som producerar, distribuerar, säljer och lagrar energi. Vårt mål är att utifrån kunskap, en helhetssyn på energisystemet och i samverkan med vår omgivning, utveckla energibranschen – till nytta för alla.

Sammanfattning

- Energiföretagen välkomnar kommissionen meddelande, stöder ett ambitiöst EU-klimatmål i linje med Parisavtalets 1,5-gradersmål och ställer sig bakom kommissionens förslag om minskning av utsläpp av växthusgaser motsvarande 90 procent jämfört med 1990. Ansträngningarna för att begränsa klimatförändringarna måste accelerera och 2040-målet kommer att bana väg mot EU:s mål om klimatneutralitet 2050. Dessutom kommer ett ambitiöst 2040-mål att öka medborgares, företags och investerares transparens och tilltro rörande 2050-klimatmålet. Det lägger också grunden för utvecklingen av ett ambitiöst, kostnadseffektivt och stödjande politiskt ramverk för att nå 2040-målet.
- Energiföretagen föreslår att utsläppsminskningen mellan 2030 och 2040 ska vara högre jämfört med perioden 2040 till 2050 vilket blir fallet om 90 procents utsläppsminskning beslutas. Skälet är att de sista kvarvarande utsläppen blir svårare och dyrare att minska. Vidare blir de totala ackumulerade utsläppen lägre jämfört med en linjär minskning.
- Energiföretagen anser att en kirurgisk framtida revidering av Fit for 55 behövs för att säkerställa att ett ambitiöst 2040-mål nås samt ge medlemsstater och industri tid att implementera de omfattande regelförändringar som gjordes under Fit for 55 och säkerställa samstämmighet i implementeringen. Det politiska ramverket bör fokusera på att sätta ambitiösa och bindande mål och undvika detaljerad och föreskrivande lagstiftning som ofta är dåligt anpassad till olika nationella omständigheter.
- Fokus bör ligga på att öka ambitionerna och ta bort hinder för en snabb utsläppsminskning.
- Elektrifiering är en bärande pelare för att minska utsläppen och det behövs en aktiv politik, både inom EU och på nationell nivå, för att röja hinder för utbyggnad av elproduktion och elnät samt att säkerställa att andra institutionella ramverk stöttar elektrifieringen.

- Kommissionens meddelande saknar i stort sett skrivningar om behovet av att ställa om värmesektorn i EU som står för en stor del EU:s samlade energibehov. Vi anser att denna fråga måste adresseras mycket tydligare i det fortsatta arbetet med att sätta upp 2040-mål. Det behövs ett robust ramverk efter 2030 för att påskynda omställningen från fossila bränslen för uppvärmning och kylning.
- Det finns oroväckande tendenser att motståndet mot en ambitiös klimatpolitik ökar. Kommande lagstiftning inom klimatområdet bör därför åtföljas av analyser av fördelningspolitiska effekter, och i de fall det är relevant bör reformer genomföras som syftar till att mildra eventuella effekter för individer/grupper som drabbar oproportionerligt.
- Permanenta negativa utsläpp behövs för att EU ska nå målet om klimatneutralitet till 2050. Därför måste negativa utsläpp och ett robust och lämpligt ramverk inkluderas på ett tydligare sätt än vad kommunikationen medger i 2040-ramverket.

Ett klimatmål i linje med 1,5-gradersmålet i Parisavtalet

Klimatförändringarna är vår tids största utmaning. Ansträngningarna att begränsa klimatförändringarna måste accelerera och EU bör vara en föregångare eftersom om inte utsläppen kraftigt minskar kommer kostnaden för klimatförändringarna att bli oerhört stora, betydligt större än kostnaden att minska utsläppen.

Energiföretagen är en stark anhängare av ett ambitiöst EU-klimatmål i linje med Parisavtalets 1,5-gradersmål och ställer sig bakom kommissionens förslag om minskning av utsläpp av växthusgaser motsvarande 90 procent jämfört med 1990. Ansträngningarna för att begränsa klimatförändringarna måste påskyndas och ett mellanliggande 2040-mål innan klimatneutralitet 2050 behövs för att EU:s medborgare, företag och investerare ska få ökad transparens och tilltro rörande 2050-klimatmålet. 2040-målet kommer att bana väg mot EU:s mål om klimatneutralitet 2050. Målet lägger grunden för utvecklingen av ett ambitiöst, kostnadseffektivt och stödjande politiskt ramverk för att nå 2040-målet. Det politiska ramverket bör dock fokusera på att sätta ambitiösa och bindande mål och undvika detaljerad och föreskrivande lagstiftning som ofta är dåligt anpassad till olika nationella omständigheter.

Energiföretagen uppmuntrar EU:s beslutsfattare att upprätthålla förändringstakten som RePowerEU-akterna har satt, vilket innebär en snabbare övergång till klimatneutralitet än vad som skulle kunna uppnås enbart genom implementeringen av "Fit for 55"-paketet. Fullständig implementering av the Green Deal, Fit for 55 och RePowerEU bör vara en grundplåt för kommande regelverk och kommissionen bör övervaka och säkerställa nationell implementering.

Energiföretagen anser att en kirurgisk revidering av Fit for 55 behövs för att säkerställa att ett ambitiöst 2040-mål nås samt ge medlemsstater och industri tid att implementera de omfattande regelförändringar som gjordes under Fit for 55

och säkerställa samstämmighet i implementeringen. Fokus bör ligga på att öka ambitionerna och ta bort oavsiktliga inkonsekvenser och hinder för en snabb utsläppsminskning. Ett sådant hinder är det nuvarande EU-taket för energianvändning i energieffektivitetsdirektivet, där beräkningsmetoden skapar ett hinder för nödvändig industriomställning genom elektrifiering. Den stora floran av nya sektorsmål för energieffektivisering och förnybar energi leder också till en kostnadsdrivande styrning där fokus i stället bör vara på att nå det övergripande klimatmålet som primär målsättning.

Energiföretagen anser att den dedikerad kommissionären för klimatomställning samtidigt bör ha en tyngre roll som exempelvis Executive Vice President i för att säkerställa politikens överensstämmelse med klimatmålen inom relevanta politikområden. Därigenom görs växthusgasutsläpp till ett övergripande politiskt mål för kommissionens interna politiksamordning för att uppnå 2030- och 2040-målen.

Hänsyn till kostnadseffektivitet och koldioxidbudget

Energiföretagen föreslår att utsläppsminskningen mellan 2030 och 2040 ska vara högre jämfört med perioden 2040 till 2050 vilket blir fallet om 90 procents utsläppsminskning beslutas. Skälet är att de sista kvarvarande utsläppen blir svårare och dyrare att minska. Vidare blir de totala ackumulerade utsläppen lägre jämfört med en linjär minskning.

Det är viktigt att en rättvis fördelning avseende utsläppsminskningar mellan olika sektorer uppfylls. En sådan fördelning bör baseras på kostnadseffektivitet, genomförandemöjlighet och ta hänsyn till rättviseaspekter.

Säkerställ energisystemsperspektivet genom ökad planering, samordning och styrning av energisystemet

De olika energisystemen och energibärarna får inte behandlas i stuprör för att 2040-målen ska uppnås på ett kostnadseffektivt sätt utan det är helt väsentligt att samordnade beslut tas, att hela energisystemet hänger ihop och att ett systemperspektiv tas i omställningen bort från fossila bränslen.

Att nå 90 procents utsläppsminskningar till 2040 innebär en långtgående struktumvandling av EU på kort tid. För det behövs en övergripande handlingsplan för klimatomställningen och elektrifiering av industri och transportsektorn. En sådan plan syftar till att skapa förutsättningar för att kunna genomföra den kraftfulla fossilfria tillväxt av energi- och elsystemet som behövs. En omfattande ökning av elsystemets storlek på kort tid ställer krav på samordnade beslut, att hela energisystemet hänger ihop och att ett systemperspektiv tas i utbyggnaden. Elsystemet kommer bli än mer sammankopplat och ömsesidigt beroende av andra energisystem, såsom fjärrvärmesystem, industrin med vätgasproduktion och transportsektorn.

Energiföretagen menar att medlemsstaterna i samverkan med varandra behöver ta en mer aktiv, strukturerad och förutsägbar roll för planering, samordning och styrning av energisystemet jämfört med hur det ser ut idag.

Elektrifiering är en bärande pelare

Energiföretagen instämmer i kommissionens bedömning att elektrifiering är en bärande pelare för att minska utsläppen och det behövs en aktiv politik både inom EU och på nationell nivå för att röja hinder för utbyggnad av elproduktion och elnät samt att säkerställa att andra institutionella ramverk stöttar elektrifieringen. Exempel på de sistnämnda är en väl fungerande och integrerad elmarknad, effektiva tillståndsprocesser samt en ändamålsenlig energibesättning och statsstödsregler.

Att det finns tillgänglig elnätskapacitet för de industrier som ställer om från fossila bränslen, till laddstationer för elektromobilitet och för elektrifiering av uppvärmningssektorn där det inte finns tillgång till fjärrvärme är helt nödvändigt. Elnätets roll kan inte överskattas och krafttag måste tas för en kraftig, snabb och ändamålsenlig utbyggnad av elnät på alla spänningsnivåer. Vidare måste elnät byggas ut proaktivt utifrån prognoser eftersom utbyggnad av elnätet inte sällan tar längre tid än etablering av ny elproduktion och elanvändning som behöver kunna anslutas till elsystemet.

Gällande investeringar i elproduktion förordar Energiföretagen åtminstone inledningsvis att staten tar en mer aktiv roll för att samordna utvecklingen och förbättra investeringsvillkoren. Anledningen till det är främst att det behöver ske en väldigt stor utbyggnad av produktionskapacitet på en begränsad tid och att förutsättningarna för det inte finns i dagsläget.

En kraftig expansion av elsystemet där flera sektorer och delar av samhället blir mer beroende hög leveranssäkerhet och god tillförlitlighet föranleder att dessa frågor tydligt måste adresseras i 2040-strategin.

Eventuella hinder för efterfrågeflexibilitet måste röjas så att potentialen för efterfrågeflexibilitet kan realiseras till gagn för elsystemet.

Energieffektivisering kommer att vara ett viktigt verktyg för att få ett kostnadseffektivt energisystem och inte minst effektivisering av elanvändning är viktigt för att hålla tillbaka ökningen av elanvändningen.

EU:s konkurrenskraft

EU:s industri drabbades hårt av sitt direkta och indirekta beroende av fossila bränslen, framförallt fossilgas, som en konsekvens av Rysslands fullskaliga krig mot Ukraina. Det behövs ändamålsenliga förslag för att stärka industrin och näringslivets internationella konkurrenskraft. Att begränsa administrativa bördor och regelkostnader behöver också prioriteras högre i revideringar av klimat- och energilagstiftningen. Delar av lagstiftningen inom Fit-for-55-lagstiftningen innehåller omotiverad hög grad av detaljreglering och behöver ses över.

Värmesektorn omställning behöver adresseras

Kommissionens meddelande saknar i stort sett skrivningar om behovet av att ställa om värmesektorn på EU-nivå som står för en stor del EU:s samlade energibehov. Energiföretagen anser att denna fråga måste adresseras mycket

tydligare i det fortsatta arbetet med att sätta upp 2040-mål, då många EU-länder fortfarande har mer än 70 procents fossilbränsleanvändning i uppvärmningssektorn jämfört med Sverige som endast har cirka 2 procent. Enbart inom EU är potentialen för hållbara förnybara och återvunna värmekällor mer än 2 000 TWh/år, vilket överstiger beräknat värmebehov 2050. Det behövs ett robust ramverk efter 2030 för att påskynda omställningen från fossila bränslen för uppvärmning och kylning.

Kommissionen behöver uppmärksamma den fossilfria fjärrvärmens (avser även spillvärme) roll i omställningen. Det är resurseffektivt att använda resurser som annars hade gått till spillo för att värma byggnader via fjärrvärme. Det kan handla om spillvärme och restprodukter från skogsbruk samt avfall som inte kan återvinnas. Om stora delar av uppvärmningsbehovet som idag täcks av fossila bränslen utanför fjärrvärmenät skulle ersättas av eluppvärmda system blir utbyggnadsbehovet av elnät, framförallt till och i tätorter, och fossilfri elproduktion betydligt större än vad den behöver vara om fjärrvärmenät kan byggas ut där det är kostnadseffektivt. Vidare blir elanvändningen betydligt mer temperaturkänslig och toppeffekten betydligt högre. Tillkommande elanvändning för uppvärmning är också relativt oflexibel.

Hållbar, rättvis klimatomställning och fördelningspolitiska effekter

Energiföretagen anser att kommande lagstiftning inom klimatområdet bör åtföljas av analyser av fördelningspolitiska effekter då klimatpolitik ofta är regressiv. Det finns oroväckande tendenser att motståndet mot en ambitiös klimatpolitik ökar och detta bör tas på allvar genom att analysera orsakerna till det, och i de fall det är relevant bör reformer som syftar till att mildra eventuella effekter för individer/grupper som drabbar oproportionerligt genomföras. Förutom de fördelningsmekanismer som finns i exempelvis Social Climate Fund kommer nationella initiativ att behövas.

Permanent negativa utsläpp

Negativa utsläpp kommer att spela en oumbärlig roll för att nå EU:s klimatneutralitetsmål till 2050. Därför är det angeläget att negativa utsläpp införlivas i 2040-klimatmålet och stöds fullt ut av det politiska ramverk som kommer att utvecklas i nästa steg. Samtidigt får permanenta negativa koldioxidutsläpp inte på något sätt ersätta eller minska ansträngningarna att minska utsläppen genom att fasa ut fossila bränslen. EU:s klimatpolitiska ramverk måste fortsätta att stimulera strävan efter att minska utsläppen av växthusgaser genom kostnadseffektiva och marknadsdrivna lösningar, inklusive elektrifiering, främjande av fjärrvärme och fjärrkyla och energieffektivisering. Därför föreslår Energiföretagen att det fastställs separata mål för minskningar av växthusgasutsläpp, naturbaserade negativa utsläpp och permanenta negativa utsläpp.

Energiföretagen vill också påtala att CCS kopplad till energiåtervinning från avfall (avfallsförbränning) innebär att den biogena koldioxiden ger upphov till negativa utsläpp.

Flexibilitet rörande permanenta negativ utsläpp

Energiföretagen uppmanar kommissionen att analysera vilken flexibilitet som bör tillåtas för permanenta negativa utsläpp gentemot ETS, LULUCF och/eller ESR. Negativa utsläpp ska dock endast användas för att kompensera de fossila utsläppen som är väldigt dyra och omöjliga att undvika.

Ramverk för klimatbokföring, målavräkning och registerhållning av permanenta negativa utsläpp behövs

Energiföretagen önskar att kommissionen inom ramen för 2040-ramverket utvecklar och beslutar om regler för målavräkning av permanenta negativa utsläpp. Tillskapandet av ett robust och accepterat ramverk är en förutsättning för att effektiv handel med negativa utsläpp ska kunna genomföras.

En viktig fråga som behöver adresseras är i vilken av EU:s olika sektorer (LULUCF, ETS, ESR eller egen sektor) BECCS och DACCS ska målavräknas.

Permanent negativa utsläpp bör rapporteras i en separat sektor i EU:s regelverk

Det finns starka skäl till att BECCS och DACCS ska behandlas likadant i EU:s regelverk avseende i vilken sektor de målavräknas. Detta eftersom mätning och rapportering kan ske med hög noggrannhet och underjordisk lagringen av koldioxiden är permanent. Detta är en stor skillnad jämfört med inlagring av koldioxid i skog och mark som har kortare livslängd, har betydligt större risker för läckage. Inlagring i skog och mark har sin naturliga hemvist i LULUCF-sektorn. Även inom inlagring av koldioxid i skog och mark finns det betydande skillnader mellan olika former av lagring, där exempelvis biokol har en lång permanens

BECCS och DACCS har ingen naturlig plats i varken LULUCF-, ETS- eller ESR-sektorn. Därför förordar Energiföretagen att en egen sektor skapas för dessa. Sektorn bör ha en egen målbana som motsvarar de permanenta negativa utsläpp som behövs för att kompensera för de växthusgaser som är tekniskt svåra/omöjliga att undvika samt de utsläpp som är för dyra att eliminera. Målbanan byggs upp genom summering av respektive medlemsstats målbana för negativa utsläpp.

Åsa Pettersson, vd Energiföretagen Sverige